

UNHCR
The UN Refugee Agency

IZVJEŠTAJ O PROCJENI STANJA KROZ AKTIVNO UČEŠĆE I DOPRINOS U 2022. GODINI

U BOSNI I HERCEGOVINI

Zaštita i integracija tražitelja azila i osoba kojima je dodijeljen status međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini

“

*Ne trebaju nam
Njemačka ni Evropa ako
imamo normalan život u
BiH.*

*Tražitelj azila iz Somalije u
PPC-u Miral*

”

Sadržaj

Priznanja	4
Skraćenice	4
Sažetak ključnih zaključaka	5
Uvod	7
Metodologija	8
Ciljevi	8
Ograničenja	9
Izbjeglice iz Ukrajine	9
Sastav multifunkcionalnog tima i ključne teme	10
Profil učesnika	11
Vrijeme, mjesto i forma diskusija fokus grupa	13
Unsko-sanski kanton	13
Kanton Sarajevo	13
Tuzlanski kanton	14
Nalazi procjene stanja	16
Preporuke	23
Aneksi	28
Standardne definicije rizika i uzroka zaštite uključenosti grupa korisnika u konsultacije uzimajući u obzir dob, spol i različitosti	28
Upitnici za svaku starosnu grupu	30

Zahvalnice

Ovaj izvještaj se temelji na rezultatima participativne procjene koja je provedena tokom februara 2022. godine sa osobama koje su dobile “Potvrdu o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil” (AISA), tražiteljima azila, osobama sa priznatim status izbjeglice i osobama kojima je dodijeljen status supsidijarne zaštite u Bosni i Hercegovini.

UNHCR izražava zahvalnost svim osobama koje su učestvovala u ovoj procjeni kao i svim partnerima na njihovoj podršci u realizaciji participativne procjene.

Skraćenice

AGDM	Uključenost i zastupljenost grupa korisnika uzimajući u obzir dob, spol i različitosti
AISA	Potvrda o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil
BHWI	Fondacija bosanskohercegovačka inicijativa žena
BiH	Bosna i Hercegovina
CSR	Centar za socijalni rad
EUAA	Agencija Evropske unije za azil
DFG	Diskusija fokus grupe
LGBTQI	Lezbejke, homoseksualci, biseksualne, transrodne, queer i interseksualne osobe
MFT	Multifunkcionalni tim
MLJPI	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
SPS	Služba za poslove sa strancima
PPC	Privremeni prihvatni centar
DBP	Dijete (djeca) bez pratnje ili razdvojeno dijete (djeca)

Sažetak ključnih nalaza

Korisnici supsidijarne zaštite u velikoj većini smatraju da je njihov status s velikim ograničenjima, uključujući nedostatak putne isprave i prava na spajanje porodice, kao i stalni boravak.

Tražitelji azila i izbjeglice prijavili su da većina institucija ne priznaje njihove dokumente (kartone tražitelja azila ili potvrdu o statusu) zbog čega nisu mogli otvoriti bankovne račune, prijaviti se kod službi za zapošljavanje i dobiti posao.

Dužina trajanja postupka azila je najveća prepreka za mnoge da podnesu zahtjev za azil ili da smatraju BiH trajnim rješenjem. Svi ispitanici su velikom većinom rekli da ih najviše zabrinjavaju dužina trajanja postupka, efikasnost i kvalitet postupka azila u BiH.

Većina ljudi nije imala informacije o azilu, UNHCR-u i partnerima ili njihovom pravnom statusu u BiH. Štaviše, za one **izvan Privremenih prihvatnih centara (PPC-a), pristup informacijama i uslugama je bio ozbiljno ograničen.**

Mnogi tražitelji azila i izbjeglice izrazili su **zabrinutost za sigurnost u PPC-ima.**

Lezbejke, homoseksualci, biseksualne, transrodne, queer i interseksualne osobe (LGBTQI+) izbjeglice i tražitelji azila izloženi su povećanom riziku od nasilja i eksploatacije. Oni se također suočavaju sa specifičnim izazovima i zahtijevaju prilagođenu podršku. Organi vlasti zaduženi za registraciju ne prepoznaju rodni identitet i seksualnu orijentaciju kao posebnu potrebu i/ili ne registruju na odgovarajući način nekonvencionalne porodične strukture.

Korisnici iz subsaharske Afrike su prijavili da doživljavaju diskriminaciju i nasilje u većoj mjeri nego druge populacije. Mnogim osobama iz subsaharske Afrike možda je potrebna međunarodna zaštita, ali nisu je voljne tražiti u BiH.

Djeca bez pratnje ili razdvojena djeca (DBP) se suočavaju sa ogromnim pritiskom porodica i zajednica da nastave dalje ka zapadnoevropskim zemljama.

Vrlo mali broj tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom prvobitno je namjeravao ostati u Bosni i Hercegovini ali su se predomislili nakon uzastopnih neuspjelih pokušaja da nastave dalje ili nakon što su se suočili sa drugim poteškoćama.

Karta Bosne i Hercegovine sa označenim prihvatnim centrima

Farsi

You have right to have a translator, lawyer and interpreter

3. Negotiation of Asylum application

4. You receive an asylum seeker card

5. Interview for Refugee Status Determination (Asylum)

6. Decision on Status (within 6 months after start-day)

14. Other solutions will need to be negotiated with your guardian and your sponsor to return to your home country

1. ...	2. ...	3. ...	4. ...	5. ...	6. ...	7. ...	8. ...	9. ...	10. ...	11. ...	12. ...	13. ...	14. ...
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

Uvod

UNHCR, Agencija UN-a za izbjeglice, provela je seriju diskusija fokus grupa (DFG-a) sa osobama koje su dobile AISA, tražiteljima azila, priznatim izbjeglicama i osobama kojima je odobren status supsidijarne zaštite širom Bosne i Hercegovine (BiH) kako bi identifikovala njihove glavne probleme i ključne preporuke koje se tiču zaštite i integracije.

Procjena kroz aktivno učešće i doprinos, redovni dio UNHCR-ovog programa, pruža priliku UNHCR-u i drugima, da procijene postojeće humanitarne programe i prilagode buduće inicijative u skladu sa povratnim informacijama od izbjeglica.

Za potrebe ove procjene, u diskusijama je učestvovalo 129 osoba.

Učesnici procjene su bile osobe smještene u PPC-ima kantona Sarajevo, Tuzlanskog kantona i Unsko-sanskog kantona i osobe pod međunarodnom zaštitom u BiH koje borave u privatnom smještaju.

Metodologija

Ciljevi

Tražitelji azila i osobe pod međunarodnom zaštitom moraju biti u središtu donošenja odluka koje se tiču njihove zaštite i dobrobiti. Kako bi stekli dublje razumijevanje problema zaštite sa kojima se suočavaju, neophodno ih je direktno konsultovati i saslušati. Njihovo pravo na učestvovanje u donošenju odluka o stvarima koje utječu na njihove živote je sadržano u instrumentima ljudskih prava i politici i smjernicama UNHCR-a, posebno u Agendi za zaštitu.¹ Od samog početka, ključno je da izbjeglice iz različitih sredina, žene i muškarci, dječaci i djevojčice, doprinesu identifikaciji i definisanju problema sa kojima se suočavaju i učestvuju u osmišljavanju programa koji imaju za cilj da im služe, pomognu i zaštite.

Na osnovu načela uključenosti grupa korisnika u konsultacije uzimajući u obzir dob, spol i različitosti (AGDM) i u skladu sa pristupom zasnovanom na pravima i radu sa zajednicom, provedena je participativna procjena uz odvojene diskusije sa ženama, djevojčicama, dječacima i muškarcima, uključujući adolescente. Ova procjena je provedena kako bi se prikupile tačne informacije o rizicima zaštite s kojima se suočavaju i njihovim osnovnim uzrocima, kako bi se razumjele njihove sposobnosti suočavanja, te čula njihova predložena rješenja.²

Participativna procjena iz 2022. godine koja je bila usmjerena na tražitelje azila i osobe pod međunarodnom zaštitom je provedena sa sljedećim glavnim ciljevima;

- Upoznati tražitelje azila i osobe pod međunarodnom zaštitom u Bosni i Hercegovini, uključujući one sa sa specifičnim ranjivostima kao što su zajednice djece bez pratnje ili razdvojene djece (DBP), lezbejki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih,

queer i interseksualnih osoba (LGBTQI³) i saznati o njihovoj trenutnoj situaciji, uključujući izazove sa kojima se suočavaju i njihova predložena rješenja u smislu njihove lokalne integracije i pristupa pravima;

- Unijeti informacije i nalaze iz procjene u analizu situacije i višegodišnje planiranje UNHCR-a u BiH;
- Prikupiti podatke za uspostavljanje osnove za specifične pokazatelje učinka;
- Primjenjujući AGDM, identifikovati glavne rizike i nedostatke zaštite kao i njihove osnovne uzroke;
- Podijeliti nalaze i preporuke iz procjene radi potreba budućeg planiranja i zagovaranja.

Diskusija fokus grupe u PPC Borići
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša prava BiH

¹<https://www.unhcr.org/protection/globalconsult/3e637b194/agenda-protection-third-edition.html>

²Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), Alat UNHCR-a za procjenu kroz aktivno učešće I doprinos, maj 2006., Prvo izdanje, dostupan na: <https://www.refworld.org/docid/462df4232.html> [raspoloživo 31 oktobra 2022.]

³Ukrštanje sa rasnom diskriminacijom na temelju rase, boje kože, porijekla, nacionalne i etničke pripadnosti čini LGBTQI+ osobe još podložnijim diskriminaciji i nasilju motivisanom mržnjom. Nekoliko međunarodnih instrumenata i mehanizama za ljudska prava izričito prepoznaju uticaj isprepletenih oblika diskriminacije u uživanju ljudskih prava. <https://www.un.org/en/food-secure/racism/vulnerable-groups/lgbtqi-plus>

Diskusija fokus grupe u PPC-u Borići
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša prava BiH

Ograničenja

Zbog različitosti populacije izbjeglica i tražitelja azila u BiH, prijevod je bio izazovan i diskusije su trebale biti grupisane u manje grupe na osnovu jezika. Nedostatak nekih ključnih prevodilaca (np. za Bangla jezik) također je ograničio opseg aktivnosti na način da neke nacionalnosti nisu bile uključene u najboljoj mogućoj mjeri.

Osim toga, aktivnost je provedena u februaru kada su hladno vrijeme i sanitarni propisi povezani s pandemijom COVID-19 spriječili okupljanje u većim grupama.

Konačno, UNHCR se konsultovao sa osobama koje su dobile AISA, tražiteljima azila, priznatim izbjeglicama i osobama kojima je dodijeljen status supsidijarne zaštite u Bosni i Hercegovini koji žive u PPC-evima sa kojima je UNHCR redovno u kontaktu. Međutim, za UNHCR je bio veći izazov da identifikuje i uključi one koji žive u privatnom smještaju, sa kojima UNHCR ima manje redovne kontakte ali čiji bi doprinos bio vrijedan za strateško planiranje.

Izbjeglice iz Ukrajine

Procjena kroz aktivno učešće i doprinos je završena do polovine februara, prije početka rata u Ukrajini koji je uzrokovao civilne žrtve i razaranje civilne infrastrukture, prisiljavajući ljude da napuštaju njihove domove tražeći sigurnost, zaštitu i pomoć. Ipak, procjena situacije o osobama koje su bile prisiljene da napuste Ukrajinu i potraže utočište u BiH, njihovih potreba i kapaciteta, provedena je kroz redovne terenske posjete praćenja od strane UNHCR-a i njegovih partnera, Vlade BiH, kao i Crvenog krsta/križa i drugih humanitarnih aktera. Uz to, radi razmjene informacija i koordinacije aktivnosti vezanih za osobe koje su bile prisiljene napustiti Ukrajinu i potražiti utočište u BiH, tim UN-a za nivou zemlje je dogovorio korištenje Radne grupe Sektora zaštite koja je osnovana za situaciju s izbjeglicama i migrantima u BiH, već postojeće strukture koju predvodi UNHCR.

Sastav multifunkcionalnog tima i ključne teme

U februaru 2022. godine, multifunkcionalni tim (MFT), sastavljen od predstavnika UNHCR-a, Udruženja bosanskohercegovačka inicijativa žena (BHWI) i Udruženja Vaša prava BiH, održao je pripremne sastanke participativne procjene da bi se:

- Razmislile postojeće informacije i mapirali različiti profili osoba pod međunarodnom zaštitom i tražitelji azila, razvrstanih prema dobi, spolu, statusu (priznata izbjeglica/supsidijarna zaštita), zemlji porijekla, lokaciji, vrsti smještaja, ranjivosti, itd;
- Dogovorile metode prikupljanja informacija – diskusije fokus grupa (DFG) i pojedinačne posjete osobama koje žive u privatnom smještaju u kantonu Sarajevo, Unsko-sanskom i Tuzlanskom kantonu, te odabrale teme o kojima će se raspravljati tokom DFG-a i individualnih sastanaka uzimajući u obzir internu listu rizika AGDM zaštite⁴.
- Izradio konkretan akcioni plan za DFG-e, zajednički izradili upitnici⁵ i KoBo alat⁶ za DFG-e te dalja sistematizacija prikupljenih informacija, dogovorilo vrijeme, mjesto i format DFG-a.

Sljedeći smjernice naznačene u UNHCR-ovom Alatu za participativne procjene⁷, razvijeni su upitnici za DFG-e s ključnim temama specifičnih rizika zaštite za koje je razmotreno da su relevantni za svaku fokus grupu. MFT je vodio DFG-e organizovane oko ovih tema, što je omogućilo detaljniju raspravu o ključnim rizicima i njihovim uzrocima, te identifikaciju kapaciteta zajednice i preporučenih rješenja za prevladavanje ovih rizika.

Moje osnovne potrebe su posao, normalan život, dovoljno da platim stanarinu, da imam da jedem i nešto uštedim. Voljela bih naučiti bosanski jezik i raditi kao frizerka.

Tražiteljica azila iz Sirije

Ne bih se osjećao ugodno da zovem lokalnu policiju, jer vjerujem da bi oni stali na stranu svojih ljudi.

Tražitelj azila iz Afganistana

⁴Pogledati priložene Standardne definicije rizika i uzroka AGDM zaštite za cijelu listu

⁵Pogledati priložene Upitnike razvijene za svaku dobnu grupu za više detalja

⁶<https://enketo.unhcr.org/x/#WYBymPKd>

⁷Pogledati korak 4: Izbor tema na stranici 29 UNHCR-ovog Alata za procjenu stanja kroz aktivno učešće I doprinos u misijama

Profil učesnika

U sklopu ove participativne procjene je konsultovano ukupno 129 žena, djevojčica, dječaka i muškaraca u kantonu Sarajevo, Tuzlanskom kantonu i Unsko-sanskom kantonu. Fokus grupe su bile provedene sa:

- Osobama pod međunarodnom zaštitom: osobe sa statusom izbjeglica i osobe sa statusom supsidijarne zaštite (s naglaskom na one koje su status dobile u posljednje dvije godine);
- Tražiteljima azila registrovanim u Sektoru za azil Ministarstva sigurnosti;
- Osobama koje su dobile AISA.

Održane su i posebne DFG-a s osobama određenih profila:

- Djecom bez pratnje i razdvojenom djecom (DBP);

- Osobama različitih seksualnih orijentacija i rodni identiteta (LGBTQI+);
- Osobama iz subsaharske Afrike, što predstavlja novi profil lica koja dolaze u zemlju.

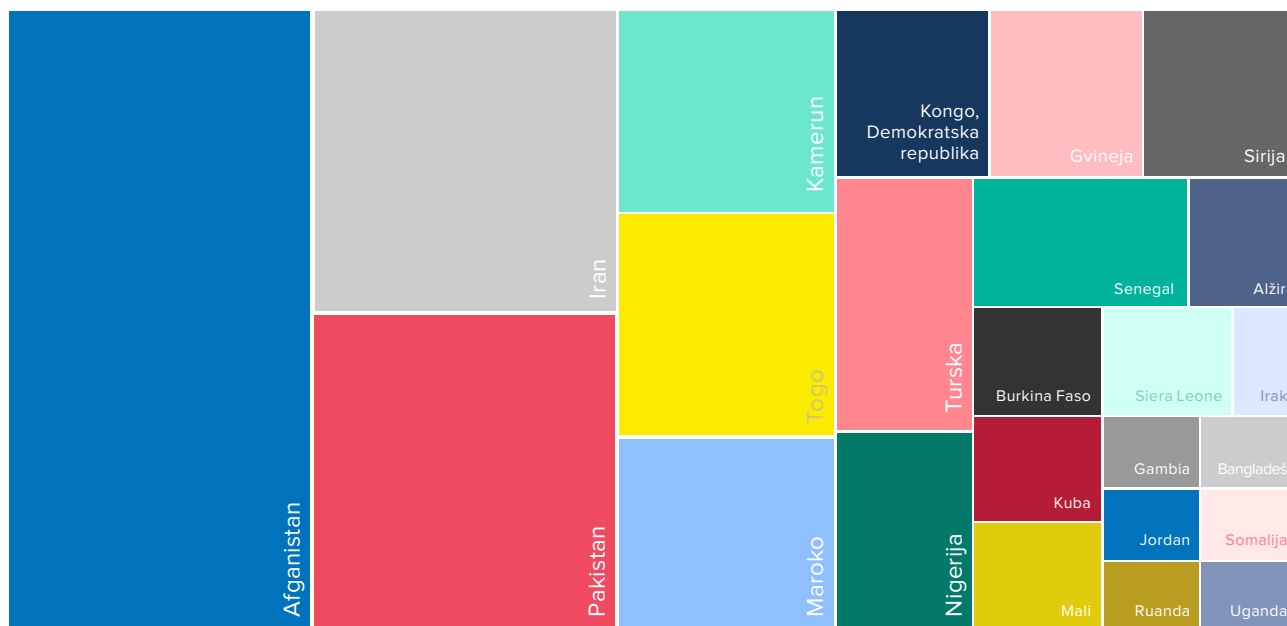
UNHCR je konsultovao osobe iz 24 zemlje, odražavajući različitosti populacije tražitelja azila i izbjegličke populacije u Bosni i Hercegovini. Bilo je važno konsultovati osobe iz što većeg broja različitih kulturoloških miljea kako bismo razumjeli kako se njihove potrebe mogu razlikovati od drugih grupa i osigurati da su svi glasovi zastupljeni u našim programima i aktivnostima.

Iako većinu UNHCR-ovih korisnika čine muškarci samci, UNHCR je prilagodio metode participativne procjene kako bi se ipak osigurala uključenost žena i djece.

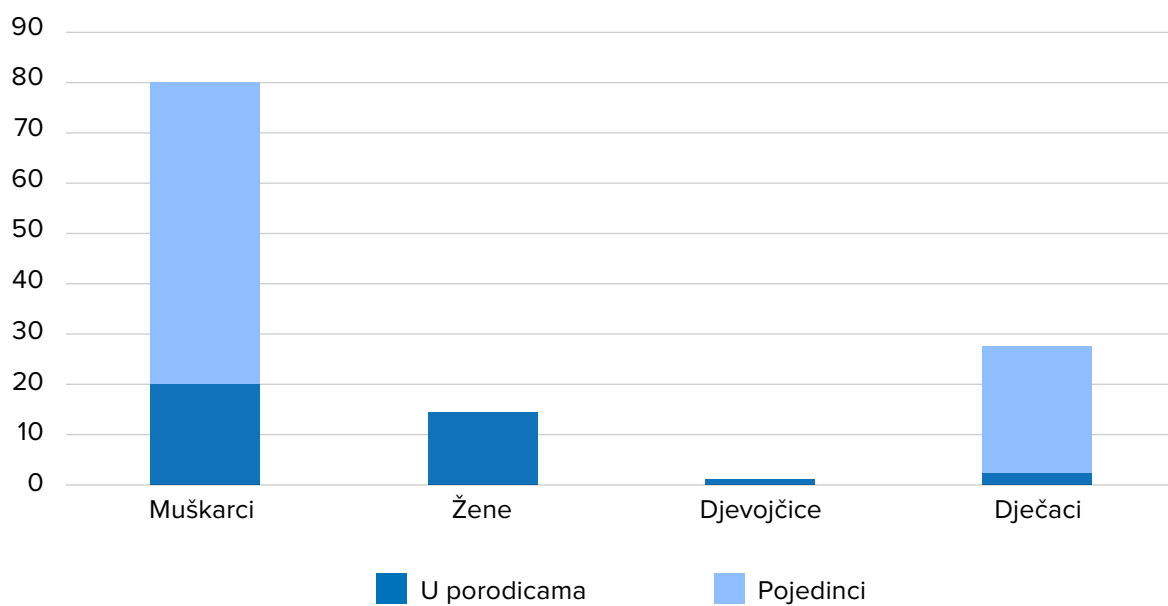

Diskusija fokus grupe o proceduri azila u PPC-u Lipa
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša prava BiH

Podjela po zemlji porijekla

Starosna dob & pol

Vrijeme, mjesto i forma DFG-a

Polustrukturisani intervjui sa fokus grupama provedeni su u tri geografska područja djelovanja UNHCR-a: u kantonu Sarajevo, Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu na osnovu korisničke populacije UNHCR-a. Raspored diskusija je sljedeći:

Unsko-sanski kanton

Datum	Vrijeme	Ciljana populacija	Broj učesnika	Struktura
8/2/2022	PPC Borići	Punoljetne tražiteljice azila	5	Polustrukturisane DFG-a
8/2/2022	PPC Borići	Punoljetni muškarci tražitelji azila	4	Polustrukturisane DFG-a
8/2/2022	PPC Miral	DBP tražitelji azila (dječaci)	9	Polustrukturisane DFG-a
8/2/2022	PPC Miral	Tražitelji azila iz subsaharske Afrike (muškarci)	6	Polustrukturisane DFG-a
8/2/2022	PPC Miral	Punoljetni muškarci tražitelji azila	4	Polustrukturisane DFG-a
10/2/2022	PPC Lipa	DBP tražitelji azila (dječaci)	8	Polustrukturisane DFG-a
10/2/2022	PPC Lipa	Punoljetni muškarci tražitelji azila	2	Polustrukturisane DFG-a
8-10/2/2022	Privatni smještaj i sigurna kuća	Tražitelji azila i osobe pod međunarodnom zaštitom	14	Individualni polustrukturisani i intervjui

Sarajevo kanton

Datum	Vrijeme	Ciljana populacija	Broj učesnika	Struktura
9/2/2022	UNHCR	Korisnici međunarodne zaštite u privatnom smještaju	5	Polustrukturisane DFG-a
9/2/2022	UNHCR	Tražitelji azila u privatnom smještaju	7	Polustrukturisane DFG-a
9/2/2022	PPC Ušivak	DBP tražitelji azila (dječaci)	5	Polustrukturisane DFG-a

9/2/2022	PPC Ušivak	Tražitelji azila iz subsaharske Afrike (porodice)	5	Polustrukturisane DFG-a
10/2/2022	PPC Blažuj	Tražitelji azila (muškarci)	5	Polustrukturisane DFG-a
10/2/2022	PPC Blažuj	Tražitelji azila iz subsaharske Afrike (muškarci)	19	Polustrukturisane DFG-a
2-10/2/2022	razno	LGBTIQ+, tražitelji azila	10	Individualni polustrukturisani i intervjui
23/3/2022	PPC Blažuj	Tražitelji azila iz subsaharske Afrike (muškarci)	11	Polustrukturisane DFG-a

Tuzlanski kanton

Datum	Vrijeme	Ciljana populacija	Broj učesnika	Struktura
8-10/2/2022	Privatni i NVO smještaj	Tražitelji azila	10	Individualni polustrukturisani intervjui

Nalazi procjene stanja

Korisnici supsidijarne zaštite u velikoj većini smatraju da je njihov status s velikim ograničenjima, uključujući nedostatak putnih isprava i prava na spajanje porodice, kao i stalni boravak, što bi na kraju dovelo do mogućnosti podnošenja zahtjeva za naturalizaciju. Zbog toga su se mnogi zapitali hoće li dugoročno ostanu u Bosni i Hercegovini.

Također, vlasti zadržavaju restriktivan pristup u procjeni zahtjeva za azil, odobravajući status izbjeglice u vrlo ograničenom broju slučajeva. Umjesto toga odobravaju supsidijarnu zaštitu u slučajevima kada bi status izbjeglice vjerovatno bio prikladniji – kao što su slučajevi koji uključuju afganistanske, sirijske i turske državljane. **Korisnici supsidijarne zaštite imaju dileme da li da se žale na takve odluke jer bi im žalba odgodila ostvarivanje pristupa pravima po osnovu priznatog statusa.** Naime, oni zadržavaju svoj status tražitelja azila tokom cijelog žalbenog postupka.

Tražitelji azila i izbjeglice prijavili su da većina institucija ne priznaje njihove dokumente (kartone tražitelja azila ili potvrdu o statusu) zbog čega nisu mogli otvoriti bankovne račune, prijaviti se kod službi za zapošljavanje i dobiti posao.

Dužina trajanja postupka azila je najveća prepreka za mnoge da podnose zahtjev za azil ili da smatraju BiH trajnim rješenjem. Svi ispitanici su velikom većinom rekli da je najveća briga dužina trajanja, efikasnost i kvalitet postupka azila u BiH. Oni koji su podnijeli zahtjev, žalili su se da im je dugotrajna procedura onemogućila da ostvare svoja prava i započnu proces integracije. Mnogi su željeli da rade, studiraju i postanu samostalni ali nisu mogli dok je njihov zahtjev u razmatranju. Za one koji imaju potrebu za međunarodnom zaštitom ili druge specifične potrebe, a koji su odlučili da ne nastave sa registracijom zahtjeva za azil, razlozi su u velikoj mjeri bili dužina trajanja postupka i kvalitet odluka, a mnogi su vjerovali da će imati bolje izgleda u zapadnoevropskim zemljama. Mnogi su priznali da BiH može ponuditi sigurnost i priliku, te su uočili gostoprimstvo stanovništva i znatnu muslimansku populaciju, ali dužina postupka ih na kraju motivirala da krenu dalje.

BiH mi je dala status supsidijarne zaštite i nedavno sam počeo raditi. Ovo je lijepo, ali sa ovim statusom se osjećam zatvoreno u BiH. Nemam nikakve putne isprave i ne mogu se spojiti sa svojom porodicom. Osećam da zaslužujem izbjeglički status.
Državljanin Sirije koji ima status supsidijarne zaštite u BiH

Većina ljudi nije imala informacije o azilu, UNHCR-u i partnerima ili njihovom pravnom statusu u BiH. Za one koji nisu zvanično podnijeli zahtjev, mnogi su vjerovali da jesu to uradili, jer su miješali potvrdu o namjeri podnošenja zahtjeva za azil (koju izdaje Služba za poslove sa strancima po dolasku na teritoriju, i po dolasku u PPC-e) sa stvarnim registrovanim zahtjevom za azil sa Sektorom za azil pri Ministarstvu sigurnosti. Mnogi su također izjavili da nisu znali da je azil moguć u BiH, pošto su dobili suprotne informacije od svojih zajednica i krijumčara.

Mnogi tražitelji azila i izbjeglice izrazili su zabrinutost za sigurnost u PPC-ima i primijetili su nekažnjavanje ili nedostatak policijske reakcije prema počiniteljima kažnjivih djela. Dok su sve demografske grupe izrazile zabrinutost u pogledu sigurnosti, osobe iz etničkih manjinskih grupa i LGBTQI+ zajednice, doživljavaju incidente u većoj mjeri. Napomenuli su da čak i kada su incidenti prijavljeni vlastima, počinioci bi često bili vraćeni u PPC-e sa malim posljedicama.

Info sesija o proceduri azila u Sigurnoj kuci Puž, Tuzla
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša Prava

LGBTQI+ izbjeglice i tražitelji azila izloženi su povećanom riziku od nasilja i eksploatacije.

Gotovo svi učesnici koji se izjašnjavaju kao LGBTQI+ izjavili su da su doživjeli neki oblik nasilja, općenito motivisan njihovom seksualnom orijentacijom ili rodnim identitetom, bilo u BiH ili u drugim mjestima na ruti njihovog putovanja. Dok su počinioci najčešće bili drugi tražitelji azila ili migranti, neki su prijavili nasilje od strane granične policije i osoba zaposlenih u humanitarnim agencijama.

“

*Želim naučiti lokalni jezik,
kako bih mogao naći posao
kao krojač.*

Tražitelj azila iz Afganistana

”

“

*Ako ne dobijem azil u BiH,
ići ću na ‘game’ (pokušaj
ilegalnog prelaska granice).*

*Ne mogu da se vratim
u svoju zemlju jer je to
preopasno za mene.*

*Izbjeglica iz Sirije, prije nego što
mu je odobren zahtjev za azil*

”

Niko od onih koji su prijavili nasilje nije se osjećao bezbjedno pri obraćanju policiji, neki zato što su počinioci bili na utjecajnim pozicijama, a drugi zbog dvostruke diskriminacije s kojom se suočavaju kao prisilno raseljene i LGBTQI+ osobe. Svi su naveli da su primorani da prikriju svoje različite seksualne orijentacije i rodne identitete zbog straha od nasilja,

Transparenti Povorka ponosa koje su zajednički pripremili LGBTQI+ izbjeglice i azilanti i članovi lokalne zajednice tokom radionice u Sarajevu, © UNHCR Bosna i Hercegovina

a oni koji žive u isključivo muškim PPC-ima opisuju sigurnost kao svoju najveću brigu. Mnogi su izrazili zabrinutost zbog prijavljivanja nasilja ili traženja podrške posebno u vezi sa njihovim različitim seksualnim orijentacijama i rodnim identitetima, jer bi ih to „izložilo“ općoj populaciji i dovelo ih u veći rizik. Gotovo svi su izjavili da nemaju podršku porodice ili zajednice, što ih stavlja u posebno ranjivu situaciju, a neki pribjegavaju transakcijskom seksu (seksualni rad) kao načinu preživljavanja.

LGBTQI+ izbjeglice i tražitelji azila suočavaju se sa specifičnim izazovima i zahtijevaju prilagođenu podršku. Mnogi od intervjuisanih iskusili su produžene periode stambene nesigurnosti i beskućništva zbog nedostatka namjenskog sigurnog smještaja za LGBTQI+ osobe. Zbog traume i

Ne govorim nikome u kampu da sam homoseksualac. Bojim se da će drugi saznati i da će me napasti. Vjerujem da mogu započeti život u BiH, ali ne ovdje u centru.

LGBTQI+ tražitelj azila

Volio bih da upoznam homoseksualce među lokalnim ljudima, da bih stekao prijatelje.

LGBTQI+ tražitelj azila

stigmatizacije doživljene u zemlji porijekla, na putu i unutar BiH, mnogi su se borili sa zloupotrebom droga kao mehanizmom za suočavanje, što je doprinijelo njihovoj hroničnoj stambenoj nesigurnosti. Za one koji su tražili psihološku podršku, mnogi su izjavili da se osjećaju diskriminisano ili da se ne razumiju njihova jedinstvena iskustava bilo od strane psihologa ili prevodioca. Prevođenje je još jedan veliki identifikovani problem jer se mnogi nisu osjećali ugodno s prevodiocima iz svoje zemlje porijekla koji su često i sami bili tražitelji azila ili migranti. Mnogi su iskusili da prevodioci sa sobom nose kulturne predrasude i stigme i da su se bojali da će ih prenijeti izbjegličkoj i migrantskoj populaciji

Diskusija fokus grupe u PPC-u Borići
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša prava BiH

ili zajednicama u domovini. Također su izrazili želju da više komuniciraju s lokalnom LGBTQI+ zajednicom i da imaju veći pristup određenim uslugama.

Organi za registraciju ne prepoznaju rodni identitet i seksualnu orijentaciju kao posebnu potrebu i/ili ne registruju na odgovarajući način nekonvencionalne porodične strukture. Mnogi su prijavili da su odbijeni iz porodičnih centara, koji se generalno smatraju bezbjednijim, jer su službenici za registraciju smatrali da mogu biti smješteni u centrima isključivo za muškarce, bez obzira na njihovu raznolikost seksualnu orijentaciju i rodni identitet. Jedan pojedinac je prijavio da se pretvarao da je sa drugom porodicom da bi bio primljen ali je nakon otkrića poslan u centar za muškarce gdje se suočio sa uznemiravanjem i zastrašivanjem. U određenom broju slučajeva, ugrožene osobe su smještene u centre isključivo za muškarce, a tek nakon ponovljenih slučajeva uznemiravanja i nasilja premješteni su na druge lokacije. Istospolni parovi su prijavili da su registrovani odvojeno i da su im izdane odvojene potvrde zbog nedostatka priznanja njihove veze što ima implikacije na njihov smještaj i postupak za azil.

Korisnici iz subsaharske Afrike su prijavili da doživljavaju diskriminaciju i nasilje u većoj mjeri nego druge populacije. Oni su opisali diskriminaciju od strane vlasti i opšte populacije, uključujući uskraćivanje pristupa javnom prijevozu, restoranima

Neko me je pitao zašto sam podnio zahtjev za azil ovdje u ovoj zemlji i rekao mi da ga nikada neću dobiti. Prešao sam dug put i preživio. Sada dugo čekam na status tražitelja azila. Moram biti strpljiv. Ako me je Bog štitio cijelo ovo vrijeme, vjerujem da će i sada.

Tražitelj azila iz Iraka

Fokus/vršnjačka sesija o postupku azila u BiH sa DBP u PPC-u Borići
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša Prava

i prodavnicama. Oni su također opisali ciljano uznemiravanje i nasilje u PPC-ima, posebno u Blažuju, gdje predstavljaju manjinsko stanovništvo. Mnogi su opisali krađu i nasilje kao svakodnevnu pojavu, posebno noću kada je sigurnost smanjena i kada većina aktera nije prisutna.

Mnгим osobama iz subsaharske Afrike je potencijalno potrebna međunarodna zaštita, ali nisu voljne da je nastave tražiti u BiH. Za većinu učesnika iz ove grupe, BiH je tranzitna zemlja pa činjenica da većina ne želi da ostane nije netipična. Ono što je posebno je da je u ovoj raznolikoj populaciji bilo mnogo onih koji možda imaju profil izbjeglica, ali nemaju informacije o postupku azila ili trajnim rješenjima u BiH. Kao rezultat njihovih iskustava diskriminacije, mnogi se čvrsto drže unutar svojih zajednica, pa su te zajednice i šverceri jedini izvor dostupnih informacija. Nakon DFG-a, mnogi su bili iznenađeni kada su saznali za mogućnosti ostanka u BiH i upućeni su na dodatno pravno savjetovanje.

DBP se suočavaju sa ogromnim pritiskom porodica i zajednica da nastave dalje ka zapadnoevropskim zemljama, uprkos činjenici da bi se mnogi odlučili da ostanu u BiH zbog sigurnosti i mogućnosti koje smatraju da ta zemlja nudi. DBP se takođe u velikoj

Bosna i Hercegovina je zemlja u kojoj je moguće izgraditi život dostojan čovjeka i to je najvažnije za moju porodicu i mene.

Tražitelj azila iz Irana

mjeri oslanjaju na svoje zakonske staratelje za sve informacije i usluge, iako su nas neki učesnici ove procjene obavijestili da su staratelji obično pasivni i da ne razgovaraju proaktivno sa djecom o opcijama, što uključuje pitanja azila. DBP uglavnom nisu upoznati sa dostupnim formalnim mehanizmima žalbe. Umjesto toga sve povratne informacije su kanalisane preko staratelja, potencijalno stvarajući

sukob zbog nedostatka anonimnosti ili kapaciteta odgovora.

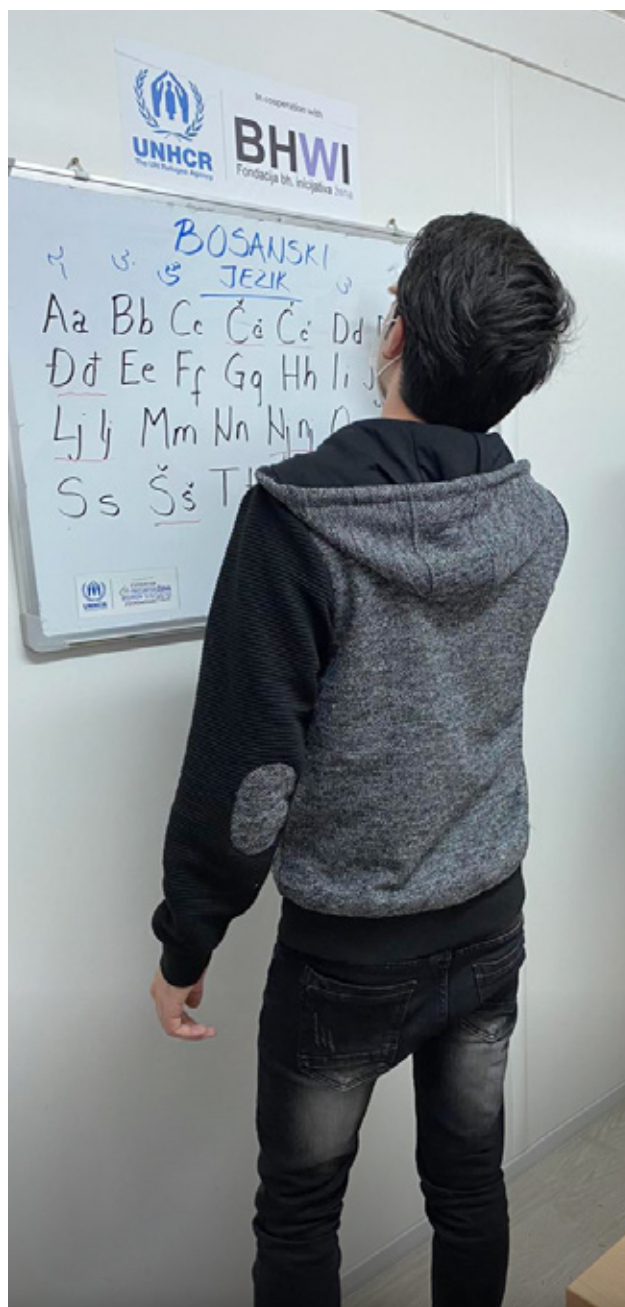
Učesnici su preferirali komunikaciju licem u lice kao način razmjene informacija. Većini je nedostajao pouzdan pristup internetu ili pametni mobilni telefoni. Dok su neki komunicirali i putem aplikacija za razmjenu poruka, komunikacija licem u lice je uvijek bila prednost. Mnoge osobe su izjavile da su vidjele informativne materijale UNHCR-a u PPC-ima ali malo njih je obraćalo pažnju ili tražilo dodatne informacije.

Mnogi tražitelji azila iskazali su interes za učenje jezika Bosne i Hercegovine ali malo ih je aktivno učestvovalo u kursovima. Većina je priznala važnost učenja jezika za zapošljavanje i integraciju ali nisu bili svjesni mogućnosti učenja jezika.

Vrlo mali broj tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom prvobitno je namjeravao ostati u Bosni i Hercegovini, ali su se predomislili nakon uzastopnih neuspjelih pokušaja da nastave dalje ili nakon što su se suočili sa drugim poteškoćama. Mnogi su po lasku u BiH imali malo informacija o azilu i mogućnostima integracije u BiH, ali su na kraju odlučili ostati uvidjevši potencijal koji zemlja nudi.

Kod tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom postojala je percepcija da bi UNHCR mogao učiniti da omogući zapošljavanje. Sve u svemu, učesnici su izrazili želju da rade i postanu samoodrživi, a mnogi su bili zainteresovani za bilo kakvu finansijsku podršku koja bi mogla biti dostupna za premošćivanje jaza dok ne postignu samoodrživost. Malo je onih sa statusom koji su izjavili da su finansijski samoodrživi.

Za osobe izvan PPC-ova pristup informacijama i uslugama bio je ozbiljno ograničen. Većina se stoga oslanjala na zajednice za informacije i nije znala gdje potražiti podršku za specifične potrebe uključujući dokumentaciju, pravne procese, psihosocijalnu podršku itd.

Lice smješteno u PPC-a Ušivak na času bosanskog jezika koji je organizovao BHVI-a u centru, februar 2022. godine
© UNHCR Bosna i Hercegovina/Vaša prava BiH

Preporuke

Preporuke navedene u nastavku su upućene UNHCR-u, vlastima i drugim relevantnim akterima. UNHCR ih je već uzeo u obzir tokom planiranja i programiranja s posebnim aktivnostima razvijenim u skladu sa preporukama. One također uključuju tačke i poruke koje UNHCR zagovara kod relevantnih vlasti u BiH.

Dom je mjesto gdje mogu zamisliti svoju budućnost i to je ovdje, u Bosni i Hercegovini.

Iranski tražitelj azila koji je smješten u PPC-u Borići

Postupak azila

Dodatno smanjiti ukupnu dužinu trajanja postupka i dati prioritet slučajevima ranjivih osoba i osoba koje imaju istinski interes da zatraže azil u BiH.

Osigurati da naponi zagovaranja budu blisko koordinisani sa drugim zainteresovanim stranama, uključujući Agenciju EU za azil (EUAA, bivši ured za podršku azilu (EASO)), Delegaciju EU u BiH i druge zainteresovane strane. Zalagati se za mogućnost da tražitelji azila budu registrovani bez čekanja na zvaničan poziv i nastaviti se zalagati za ponovno izdavanje potvrde o iskazanoj namjeri, gdje je to potrebno.

Povećati zalaganje za poboljšanje kvaliteta odluka o azilu uz podršku UNHCR-a zajedno sa drugim zainteresovanim akterima, uključujući i priznavanje statusa izbjeglice kada je to prikladnije od dodjeljivanja supsidijarne zaštite. Zaista je problematično dati supsidijarnu zaštitu nekome ko vjerovatno odgovara definiciji izbjeglice jer mu ne pruža pristup spajanju porodice, putnoj

dokumentaciji i putu do naturalizacije. Unaprijediti izgradnju kapaciteta sa pravosuđem kako bi se osiguralo da oni u potpunosti prihvate svoju ulogu drugostepenog organa u postupku azila i da budu ovlašteni da donose odluke o osnovanosti zahtjeva za azil.

Komunikacija sa zajednicama uključujući razmjenu informacija o postupku azila

Održavati redovno prisustvo UNHCR-a i partnera u PPC-ovima kao i terenskim lokacijama kako bi se osiguralo pružanje kvalitetnih informacija o postupku azila i rješenjima u BiH. Unaprijediti ulogu kulturnih medijatora kako bi se olakšao proaktivan pristup pružanju informacija, uključujući prisustvo na mjestima registracije i na sastancima vijeća zajednica. Ciljati na lidere zajednica kao partnere u borbi protiv dezinformacija koje cirkulišu krijumčari i unutar samih zajednica.

Koordinirati sa Službom za poslove sa strancima (SPS) i IOM-om kako bi se uspostavile redovne informativne sesije i diskusije fokus grupa za novopridošle osobe u PPC-ima. U saradnji sa Centrima za socijalni rad (CSR), uključiti posebne sesije za DBP. Razmotriti uspostavljanje orijentacijske sesije za novopridošle osobe o uslugama koje se pružaju u svakom PPC-u kao i ulozi svih prisutnih aktera. Istražiti mogućnost dijeljenja letaka pri registraciji, sa osnovnim informacijama o azilu i kako kontaktirati UNHCR i partnere.

Razviti **obuku za vlasti o poštovanju različitosti** sa posebnom sesijom o novim profilima/zemljama porijekla.

Proširiti domet UNHCR-a do zajednica pilotiranjem inovativnih modaliteta komunikacije, uključujući društvene medije i usluge za razmjenu poruka. Nastojati iskoristiti postojeće komunikacione mreže umjesto uspostavljanja paralelnih sistema, osiguravajući maksimalnu efikasnost i osnaživanje kulturnih posrednika, kako bi služili kao moderatori i pružatelji informacija.

Dodatno poboljšati vidljivost i informativne materijale UNHCR-a širom PPC-ova i lokacija na kojima se okupljaju tražitelji azila i izbjeglice. Paralelno s tim, nastaviti sa održavanjem informativnih sesija o azilu na principu licem u lice i obezbjediti da se informativni materijali razvijaju na njihovom jeziku tako da budu dostupni osobama sa specifičnim potrebama, uključujući žene, osobe sa smanjenom pismenošću i djecu.

Unaprijediti koordinaciju sa CSR i zakonskim starateljima kako bi se osiguralo da imaju tačne informacije o postupku azila i kako da upute slučajeve koji su zainteresovani ili kojima je vjerovatno potrebna međunarodna zaštita. Uspostaviti bližu koordinaciju između kulturnih medijatora i staratelja kako bi se osiguralo da sva DBP imaju osnovne informacije o mogućnostima azila u zemlji, kako bi ih se osnažilo da donesu odluke zasnovane na informisanosti. Raditi sa akterima u zaštiti djece i CSR kako bi se osiguralo da su zakonski staratelji u potpunosti sposobni da donose odluke u najboljem interesu za DBP, a pod njihovom brigom, uključujući azil i legalno spajanje porodice ili druge komplementarne puteve, u slučaju kada su isti dostupni.

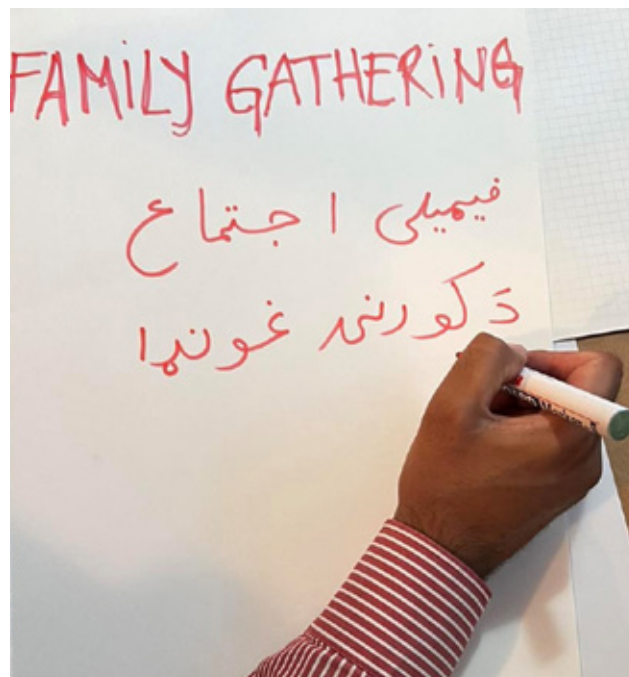
Rad sa LGBTQI+ zajednicom

Ojačati koordinaciju sa zainteresovanim akterima i postojećim sigurnim kućama **kako bi se osiguralo bezbjedan i dostojanstven smještaj za LGBTQI+ tražitelje azila i izbjeglice**. Pored sigurnih kuća, Centar za azil u Delijašu bi trebalo dalje da se koristi kako bi se obezbijedio pristup LGBTQI+ osobama i drugima sa specifičnim potrebama za koje mješovita populacija u PPC-ima možda nije odgovarajuća. U nekim slučajevima, intervencije zasnovane na novcu će biti razmatrane kao alternativa kako bi se osiguralo da određene ugrožene populacije budu osnažene da donose odluke o stanovanju u svom najboljem interesu.

Dalje **ojačati kapacitet organa za prvu registraciju kako bi identifikovali specifične potrebe, uključujući različitu seksualnu orijentaciju i rodni identitet**, kako bi se osiguralo da su potrebe identifikovane i kanalisane za odgovarajuće praćenje i usluge, posebno za bezbjedan i dostojanstven smještaj. U skladu sa [Akcionim planom 2021-2024 za unaprjeđenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini](#), pomoći vlastima da identifikuju i registruju različite seksualne orijentacije, rodni identitet i sastav porodice, uključujući transrodne osobe i osobe u istospolnom partnerstvu.

Dodatno osposobiti vlasti da na dostojanstven i neinvazivan način pravilno ispitaju zahtjeve za azil LGBTQI+ osoba, a u koordinaciji sa relevantnim akterima, uključujući EUAA.

Sprovesti obuku za prevodioce i kulturne posrednike svih aktera koji rade sa izbjegličkom i migrantskom populacijom kako bi se dodatno senzibilizirali za rad sa LGBTQI+ pojedincima

Radionica organizovana u Sarajevu za LGBTQI+ izbjeglice i tražitelje azila i lokalnu zajednicu kako bi zajednički pripremili poruke i transparente za Povorku ponosa
© UNHCR Bosna i Hercegovina

i osigurali da se pružanje usluga sprovodi na dostojanstven način i sa poštovanjem.

Ojačati partnerstvo sa LGBTQI+ organizacijama civilnog društva kako bi se osiguralo uvođenje zaštite, te uspostavili načini upućivanja osoba sa različitim seksualnim orijentacijama i rodnim identitetima na specijalizovane resurse. Bliska koordinacija sa civilnim društvom također treba da ima za cilj da olakša integraciju LGBTQI+ izbjeglica i tražitelja azila.

*Ne osjećam se ugodno
pričati o tome da sam
homoseksualac pred
prevodiocem jer je on iz
moje zemlje i neće razumjeti
moju situaciju.*

LGBTQI+ tražitelj azila

Korisnica na radionici ručne izrade nakita u Azilantskom centru Delijaš, mart 2022.godine
 © UNHCR Bosna i Hercegovina/Fondacija bosanskohercegovačka inicijativa žena

Mehanizmi prikupljanja povratnih informacija i odgovora

Raditi sa IOM, SPS i svim akterima u PPC-ima kako bi se **garantovala dostupnost jasnim informacijama o prevenciji seksualne eksploatacije i zlostavljanja**, te omogućilo svim zajednicama da imaju pristup mehanizmima za upućivanje pritužbi i povratnih informacija. Osigurati da UNHCR i partneri jasno

komuniciraju sa korisnicima o metodama za povjerljivo prijavljivanje bilo kakvog nedoličnog ponašanja. Nastaviti zalaganje za uspostavu mehanizma povratnih informacija u Centru za azil Delijaš. Pobrinuti se da su svi korisnici upoznatikako da stupe u kontakt sa UNHCR-om.

Unaprijediti pristup tražiteljima azila i korisnicima međunarodne zaštite u privatnom smještaju kako bi se osigurale redovne povratne informacije o njihovim specifičnim potrebama. Nastojati da se identifikuju lideri zajednice koji će služiti kao sagovornici između zajednica i UNHCR-a, te podržati uspostavljanje organizacija koje vode izbjeglice gdje god je to izvodljivo.

*Putovao sam sam 3 godine.
 Opasno je. Umoran sam.
 Moji roditelji su se vratili
 u Pakistan i nisam dugo
 vremena razgovarao s
 njima. U BiH je sigurno.
 Dijete bez pratnje iz Pakistana*

Sigurnost

Koordinirati sa IOM-om i SPS kako bi se osiguralo pojačano prisustvo policije u PPC-ima i garantovalo da počinocima kažnjivih djela ili onima koji krše pravila centra neće biti dozvoljen povratak u centre. Angažovati se sa zajednicama u centrima kako bi se razumjele njihove specifične sigurnosne brige i osmislili zajednički akcioni planovi za njihovo rješavanje.

Izbjeglice iz Ukrajine s ponosom pokazuju certifikate o kursu bosanskog jezika
 © UNHCR Bosna i Hercegovina/ Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena

Lokalna integracija

Međunarodni akteri bi trebali dodatno osnažiti vlasti da preuzmu vlasništvo nad procesom integracije za one kojima je odobrena međunarodna zaštita, a u bliskoj koordinaciji sa relevantnim partnerima čime bi se osigurala nesmetana tranzicija za tražitelje azila nakon što se donese odluka. Upravljanje slučajevima koje vodi država treba da obezbjedi sveobuhvatan akcioni plan za izbjeglice i lica pod supsidijarnom zaštitom kako bi se olakšao pristup zapošljavanju, jezičkom i stručnom usavršavanju, stanovanju, zdravstvenoj zaštiti, finansijskoj pomoći i svim drugim pravima i beneficijama vezanim za njihov status. Zagovarati kod vlasti stvaranje dodatnih pozicija u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice (MLJPI) i osigurati da se izdvoji dovoljan budžet za pružanje usluga MLJPI-e. Podržati MLJPI u osiguravanju uključenja ugroženih lica kojima je dodijeljena međunarodna zaštita u postojeće programe socijalne zaštite dostupne lokalnom stanovništvu.

Pojačati dostupnost kurseva lokalnog jezika za sve tražitelje azila i izbjeglice. Tokom zalaganja kod vlasti za uspostavljanje sistematske šeme učenja

Moj plan je bio samo da prođem kroz Bosnu i Hercegovinu, a ne da ostanem. Nisam ni znao da je ovdje moguće tražiti azil. To je muslimanska zemlja (pretežno) i ovdje se osjećam ugodno. Ljudi su dobri.

Tražitelj azila iz Afganistana

lokalnog jezika, razmotriti partnerstvo sa privatnim pružaocima usluga učenja jezika kako bi se osigurao pristup svim licima, uključujući i onima koji borave izvan PPC-eva. Osigurati da obuka jezika počne puno prije donošenja odluke o zahtjevu pojedinca za azil kako bi se olakšao proces integracije nakon što se dobije pozitivna odluka. Osigurati da izvođenje kurseva jezika bude fleksibilno, kako u pogledu rasporeda tako i modaliteta (uživo i putem interneta), kako bi se garantovalo učešće korisnika u drugim obavezama, uključujući posao, obrazovanje i brigu o djeci.

Mapirati nedostatke u radnoj snazi i uspostaviti partnerstvo sa službama za zapošljavanje, poslodavcima i programima stručne obuke kako bi se tražiteljima azila i osobama pod međunarodnom zaštitom olakšao pristup tržištu rada. Zalagati se kod državnih aktera i poslodavaca za olakšavanje priznavanja stranog obrazovanja i stručne akreditacije i razumijevanja dokumenata izdatih u zemlji, uključujući kartone tražitelja azila, izbjeglica i kartone supsidijarne zaštite i njihova pripadajuća prava.

Uspostaviti partnerstvo sa lokalnim bankama kako bi se garantovalo da korisnici mogu nesmetano otvarati račune čim bi se olakšalo zapošljavanje, primanje ograničenih finansijskih primanja te finansijske pomoći.

Nadalje zagovarati promjenu pravnog okvira koji će osobama pod supsidijarnom zaštitom obezbjediti zagarantovana prava koja povećavaju njihove mogućnosti da postignu trajna rješenja u BiH, uključujući izdavanje putnih isprava, pravo na spajanje porodice i put do naturalizacije.

Izbjeglice iz Ukrajine

Aktivirati Odluku o privremenoj zaštiti koja je prikladnija za osobe koje bježe iz Ukrajine i proširiti njen opseg na nedržavljanke koji napuštaju Ukrajinu, a kojima je potrebna međunarodna zaštita.

Zakon o azilu BiH nudi mogućnost dodjele privremene zaštite koja bi, osim legalnog boravka, omogućila brz pristup pravnom statusu i pravima, uključujući zdravlje, obrazovanje i rad.

Nastaviti korištenje radne grupe za zaštitu koju vodi UNHCR, kao koordinacionu strukturu za razmjenu informacija i koordinaciju pomoći osobama koje napuštaju Ukrajinu kako bi se izbjeglo preklapanje.

Standardne definicije AGDM rizika zaštite i njihovih uzroka

1. Neadekvatni stambeni i nehigijenski uslovi života

- Neadekvatni stambeni i nehigijenski uslovi života, uključujući neodgovarajući smještaj, loše objekte, ograničen pristup komunalnim i drugim uslugama, udaljena lokacija smještajnih objekata i nedostatak alternativa.

2. Nedostatak pristupa obrazovanju - Nedostatak pristupa obrazovanju, definisan kao društvene, materijalne ili administrativne prepreke za ostvarenje prava na osnovno, srednje i tercijarno obrazovanje.

3. Nedostatak pristupa dokumentaciji - Nedostatak pristupa dokumentaciji, definisan kao potpuni ili djelimični nedostatak civilne dokumentacije, uključujući probleme vezane za civilnu registraciju i registraciju rođenja i administrativne prepreke za dobivanje dokumenata.

4. Zdravstveni rizici - zdravstveni rizici, definisani kao prijetnje fizičkom zdravlju i dobrobiti osobe, uključujući one uzrokovane društvenim i administrativnim faktorima kao što su loši životni uslovi ili ograničen pristup uslugama i medicinskim potrepštinama.

5. Nedostatak poslova i mogućnosti za ostvarivanje prihoda zbog pravnog statusa - Nedostatak posla i mogućnosti za ostvarivanje prihoda, definisan kao teškoće ili ograničenja u pristupu tržištu rada, ili bavljenje aktivnostima u cilju ostvarivanja prihoda (ukoliko ispunjava uslove propisane zakonom).

6. Materijalne poteškoće - Materijalne poteškoće, definisane kao poteškoće u nabavci osnovnih ličnih i kućnih potrepština, kao što su odjeća, namještaj i higijenski proizvodi, kao i poteškoće u pristupu dopunskim prehrambenim artiklima.

7. Problemi psihološke prirode – Problemi psihološke prirode, definisani kao mentalne bolesti i poremećaji, ili problemi povezani s osjećajem depresije, izolacije, isključenosti i beznađa.

8. Socijalna isključenost - Socijalna isključenost,

definisana kao poteškoće u organizaciji društvenog života i života u zajednici, uključujući udaljenost ili odvojenost od lokalne zajednice, nedostatak rekreativnih i društvenih objekata i aktivnosti.

9. Nedostatak informacija o pravima, obavezama

- Nedostatak informacija o pravima i obavezama, definisan kao nedostatak informacija o pravima u mjestu trenutnog boravka na jeziku koji razumiju, nedostatak znanja o sopstvenom statusu, nedostatak pristupa pravnoj pomoći i izvorima informacija, postupku azila. Ovo također uključuje nedostatak informacija predstavljenih na način koji je prilagođen djeci.

10. Dokumenti koji nedostaju.

11. Nedostatak pristupa pravičnom, efikasnom upravnom ili sudskom postupku

- Nedostatak pristupa upravnom ili sudskom postupku, definisan kao nemogućnost pristupa pravdi zbog nedostatka dokumenata, jezičke barijere ili drugih razloga.

12. Postupak azila - Nedostatak pristupa pravičnom, efikasnom i/ili efektivnom postupku azila, definisan kao nemogućnost pristupa pravu na nepravedan ili neopravdano dug ili glomazan postupak, ili nemogućnost nadležnog organa da donese odluku koja bi garantovala to pravo, ili odsustvo prava na žalbu.

13. Nedostatak fizičke sigurnosti u centru kojim rukovode državni organi

- Nedostatak fizičke sigurnosti u državnim objektima, definisan kao prijetnje ili incidenti zbog neodgovarajućeg plana ili lokacije objekata ili neadekvatnog odgovora/ nepravedne primjene pravila od strane uprave Centra i nadležnih organa na slučajeve verbalnog, psihičkog i fizičkog nasilja i antisocijalnog ponašanja, uključujući krađe.

14. Fizičko zlostavljanje - Fizičko zlostavljanje (upotreba nasilne fizičke sile kako bi se izazvala stvarna ili vjerovatna fizička ozljeda ili patnja).

15. Emocionalno zlostavljanje - Emocionalno zlostavljanje (konstantno emocionalno maltretiranje djeteta koje uzrokuje teške i konstantne negativne posljedice na djetetov emocionalni razvoj).

16. Seksualno zlostavljanje i seksualna

eksploatacija - Seksualno ili rodno zasnovano nasilje (činjenje nasilja nad osobom na osnovu njegovog/ njenog spola, uključujući i prisiljavanje ili navođenje osobe da učestvuje u seksualnim aktivnostima bez obzira da li je dijete svjesno šta se dešava, kao i druge vrste fizičkog, emocionalnog, psihičkog nasilja itd.

17. Trgovina ljudima - vrbovanje, prijevoz, premještaj, skrivanje ili primanje osoba, uz pretnju ili upotrebu sile ili drugih oblika prinude, otmice, prevare, obmane, zloupotrebe moći ili zloupotrebe ranjivog položaja ili zloupotrebe davanja ili primanja novca ili koristi za postizanje pristanka osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom, u svrhu eksploatacije.

18. Eksploatacija - eksploatacija (prisiljavanje, navođenje ili prinuđivanje djeteta da izvrši radnje ili aktivnosti za tuđu korist, zadovoljstvo ili profit što često ima za posljedicu nepravedno, okrutno i štetno zlostavljanje djece ili odraslih); Eksploatacija može uključivati prostituciju ili druge oblike seksualne eksploatacije, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili prakse slične ropstvu, prinudno služenje ili vađenje organa.

19. Zanemarivanje i nesavjesno postupanje (djece) - Zanemarivanje i nesavjesno postupanje (uporno propuštanje, bilo namjerno ili zbog zanemarivanja, da se zadovolje osnovne fizičke i/ili psihičke potrebe djeteta što može dovesti do ozbiljnog narušavanja zdravlja ili razvoja djeteta).

20. Nasilje - Nasilje (namjerna upotreba fizičke sile ili moći ili, prijetnja upotrebom bilo kojeg oblika agresije, prema djetetu koju je počinio pojedinac ili grupa i koja ili ima za posljedicu ili ima veliku vjerovatnoću da će rezultovati stvarnom ili potencijalnom štetom po opstanak, zdravlje, razvoj ili dostojanstvo djeteta).

21. Nedostatak individualiziranog pristupa za DBP-e - Nedostatak individualiziranog pristupa za DBP-e - Odluke u vezi sa postupcima zaštite i odgovorima za djecu zasnivaju se na razumijevanju individualnih okolnosti i potreba svakog djeteta što je moguće tačnije i potpunije, da li je imenovan staratelj za DBP koji je u redovnom kontaktu sa njima i sa kojima razgovaraju o svojim potrebama, koji se zalažu za njihova prava.

22. Nedostatak učešća - Nedostatak učešća (da li su ljudi uključeni, informisani i da li se pitaju za mišljenje i da li se ono razmatra kada se donose odluke koje utiču na njihove živote i životne odluke. Nedostatak

učešća, definisan kao nedostatak mogućnosti da izraze svoje stavove, uključujući, i na struktuisan način kroz odbore za izbjeglice, postojanje odbora za žene i mlade.

23. Nedostatak mogućnosti da se u potpunosti razviju kapaciteti - Nedostatak mogućnosti da se u potpunosti razviju kapaciteti, definisan kao nedostatak mogućnosti da se aktivno uključe u različite aktivnosti prilagođene djeci i edukacije koje grade njihove vještine i kapacitete.

24. Diskriminacija - Diskriminacija, definisana kao stvarna ili percipirana diskriminacija ili nepovoljan tretman pojedinca na osnovu njegovog ili njenog spola, etničke pripadnosti ili statusa raseljenih lica.

25. Poteškoće vezane za seksualno i reproduktivno zdravlje i sigurno majčinstvo - Poteškoće u vezi sa seksualnim i reproduktivnim zdravljem i sigurnim majčinstvom, definisane kao nedostatak pristupa informacijama i uslugama koje promovišu seksualno i reproduktivno zdravlje i sigurno majčinstvo.

26. Nedostatak informacija o nestalim licima - Nedostatak informacija o nestalim licima, definisan kao teškoće u pristupu informacijama o situaciji u vezi nestalih osoba.

27. Nedostatak pomoći osobama sa invaliditetom - Nedostatak pomoći osobama sa invaliditetom, definisan kao teškoće u pristupu socijalnim uslugama, beneficijama i medicinskim potrepštinama osoba sa fizičkim i mentalnim invaliditetom.

28. Nedostatak pomoći starijim osobama - Nedostatak pomoći starijim osobama, definisan kao fizička i psihička stanja suočavanja sa društvenim percepcijama i interakciji pojedinca sa njegovom ili njenom okolinom.

29. Bez rizika zaštite.

30. Ostalo.

Uzrok rizika zaštite (mogu biti višestruki)

- Individualni
- Porodični
- Uzrok u zajednici
- Administrativni
- Vanjski
- Nepoznati

Upitnici za svaku starosnu grupu

UPITNIK

Pokazatelj 2.1 Udio korisnika UNHCR-a koji žive ispod nacionalne granice siromaštva. [Globalni odgovor o izbjeglicama 2.1.1 i Cilj održivog razvoja 1.2.1].

Stanovništvo : Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom + tražitelji azila

Odgovori od strane glave domaćinstva

Da li su vaši troškovi veći od 266 BAM mjesečno po osobi?

Pokazatelj : Udio korisnika UNHCR-a koji se osjećaju sigurno kada se kreću sami u svom okruženju (koji se odnosi na Cilj održivog razvoja 16.1.4).

Stanovništvo : Tražitelji azila + osobe pod supsidijarnom zaštitom + priznate izbjeglice

Da li se osjećate sigurno u svom novom okruženju/susjedstvu u kojem živite?

Odgovor (odabrati samo jedan)

- Vrlo sigurno
- Prilično sigurno
- Malo nesigurno
- Veoma nesigurno
- Nikad ne hodam sam(a)/ne znam

Pokazatelj: Udio korisnika UNHCR-a koje sami prijavljuju pozitivne promjene u svojim prihodima u odnosu na prethodnu godinu.

Stanovništvo : Osobe pod supsidijarnom zaštitom + priznate izbjeglice (Molimo da odgovorite samo za članove domaćinstva koji su stariji od 15 godina).

Kada uporedite sadašnju situaciju i situaciju prije godinu dana, da li su vam prihodi porasli, da li su smanjeni ili su ostali isti?

- Povećani
- Smanjeni
- Ostali isti

Pokazatelj: Udio korisnika UNHCR-a sa osiguranim pravom vlasništva i/ili imovinskim pravima na stambeni prostor i/ili zemljište [revidirani pokazatelj Cilja održivog razvoja 1.4.2].

Stanovništvo : Osobe pod supsidijarnom zaštitom + priznate izbjeglice

Da li imate dokumente koji dokazuju vaše pravo da živite u ovoj kući i/ili na ovom zemljištu?

Odgovor : Da/Ne

Da sumiramo, ova pitanja će se morati postaviti:

Pitanja	Tip stanovništva	Opcije odgovora	Uputstvo
Da li su vaši troškovi domaćinstva veći od 260 BAM po osobi mjesečno?	Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom + tražitelji azila	Da/Ne	Pitajte učesnika(e) o njihovim rashodima, a ne prihodima. U slučaju porodice, postavljajte pitanje samo glavi domaćinstva. 260 BAM je iznos potrošen po osobi.
Da li se osjećate sigurno u svom novom okruženju/susjedstvu u kojem živite?	Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom + tražitelji azila	<ul style="list-style-type: none"> Vrlo sigurno Prilično sigurno Malo nesigurno Veoma nesigurno Nikad ne hodam sam/ne znam 	Molimo navedite moguće odgovore i zabilježite odgovor s kojim se učesnik najviše slaže.
Kada uporedite sadašnju situaciju i situaciju prije godinu dana, da li su vam prihodi porasli, da li su smanjeni ili su ostali isti?	Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom	<ul style="list-style-type: none"> Povećani Smanjeni Ostali isti 	Molimo navedite moguće odgovore i zabilježite odgovor s kojim se učesnik najviše slaže.
Da li imate dokumente koji dokazuju vaše pravo da živite u ovoj kući i/ili na ovom zemljištu?	Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom (samo u privatnom smještaju)	Da/Ne	Molimo da ovo pitanje postavite samo osobama u privatnom smještaju (ne u PPC). U nekim prilikama BHWI ili neka druga organizacija ima ugovor o stanovanju, a ne tražitelj azila ili sama izbjeglica. Takođe je moguće da je ugovor potpisao samo muškarac u porodici, što može predstavljati rizik za žene.
U narednih pet godina, koliko je vjerovatno ili malo vjerovatno da biste mogli izgubiti pravo na ovaj stan i/ili zemljište, protiv svoje volje?	Priznate izbjeglice + osobe pod supsidijarnom zaštitom (samo u privatnom smještaju)	<ul style="list-style-type: none"> Vrlo moguće Donekle moguće Malo vjerovatno Vrlo malo vjerovatno 	Postavite ovo pitanje samo ako je osoba ranije odgovorila na pitanje sa „da“.

KONTAKT:

UNHCR Bosna i Hercegovina

bsnsa@unhcr.org

Fra Anđela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

www.unhcr.org | www.unhcr.org/see/where-we-work/bosnia-and-Hercegovina